

Projev rektora Univerzity Karlovy Tomáše Zimy u Hlávkovy koleje, 17. listopadu 2017

Vážené dámy, vážení pánové,

sešli jsme se dnes, 17. listopadu 2017, u pamětní desky studenta medicíny a místopředsedy studentské samosprávy Hlávkovy koleje Jana Opletala, abychom si připomněli události, které se sice staly před osmasedmdesáti, respektive před osmadvaceti lety, ale jejichž odkaz je velmi důležitý i dnes.

V obou případech, se vládní moc brutálně postavila proti občanům této země. Poprvé se tak stalo 28. října 1939, v den výročí vzniku Československa, kdy vyšlo do ulic metropole okupované nacisty sto tisíc lidí. Tato obrovská demonstrace byla zorganizována z velké části studenty. Němečtí vojáci a strážci pořádku odpověděli velmi tvrdě. V Žitné ulici, kde začali do demonstrantů střílet, trefila kulka studenta lékařské fakulty Univerzity Karlovy Jana Opletala. Téměř na stejném místě byl postřelen i pekařský dělník Václav Sedláček, několik dalších lidí utrpělo vážná zranění. Zatímco Sedláček zemřel ještě během převozu do nemocnice, Opletal zesnul na následky zranění jedenáctého listopadu.

Pohřeb, který se konal o čtyři dny později pod vedením děkana lékařské fakulty profesora Hájka na Albertově, se stal další demonstrací proti okupační moci, a proto logicky vyústil v novou vlnu teroru. Jejím vyvrcholením bylo uzavření českých vysokých škol, zatčení a popravení vedoucích představitelů studentské organizace a internace stovek studentů v koncentračních táborech.

Nacisté velmi dobře věděli, že mají šanci národ zlomit, zlikvidují-li jeho elitu – vysokoškolské profesory, studenty, umělce, lékaře, sokoly a další významné osobnosti; tak je to ostatně u totalitních režimů vždycky.

O padesát let později, 17. listopadu 1989, se lidé včetně vysokoškolských studentů sešli na Albertově znovu, aby si připomněli Opletalův odkaz. Při té příležitosti se kriticky vyjadřovali na adresu komunistické strany a vlády a poté se vydali do centra města. Na Národní třídě proti nim tvrdě zasáhly policejní jednotky, čímž fakticky začala tzv. „sametová revoluce“. Vysokoškoláci a mladí lidé obecně tak sehráli velmi důležitou roli v tom, že Československo vykročilo na cestu k demokracii. Symbolickým dokladem této skutečnosti bylo zvolení Václava Havla prezidentem republiky.

Dnes, osmasedmdesát let od prvního a osmadvacet let od druhého památného sedmnáctého listopadu, žijeme v demokratické zemi jako svobodní lidé. Odkaz obou listopadů je přesto velmi aktuální.

Svoboda a demokracie nejsou samozřejmé a nejsou zadarmo. Žít ve svobodné, demokratické zemi, s sebou nese nejen výhody s tím spojené, ale také velikou odpovědnost, odpovědnost každého občana, každého z nás.

Žijeme v době, která před nás staví četné problémy. Ponechme v tuto chvíli stranou mezinárodně politické hrozby – na prvním místě islámský a jiný terorismus a další bezpečnostní, ekonomická, ekologická a jiná rizika, a soustředme se naše domácí záležitosti.

Podle mnoha měřitelných kritérií se nám dnes daří dobře, možná nejlépe v dějinách. To však neznamená, že nemusíme čelit vážným těžkostem. Řekněme si to otevřeně: naše země je rozdělená. Různé skupiny i jednotlivci se stále zřetelněji, ostřeji a agresivněji vymezují proti těm druhým, "jiným". Venkov proti Praze a Praha vůči venkovu. Kavárna proti hospodě a hospoda vůči kavárně, všichni proti všem. To není dobře.

Napjatou situaci neuklidnily ani nedávné parlamentní volby, třebaže si to od nich mnozí slibovali. Boje a střety pokračují i nadále. Snad nejnebezpečnější jsou podle mého názoru stále častější a silnější hlasy jedněch i druhých, jež se snaží zpochybnit to, jak lidé ve volbách rozhodli. Svobodné volby, právo volit dle nejčistšího vědomí a svědomí je přitom nedílnou, neodmyslitelnou součástí demokracie jako takové a moderní demokratické společnosti. Začneme-li, jedno z jaké strany a z jakého úhlu pohledu, zpochybňovat výsledky demokratických voleb, jsme na nejlepší cestě ke zpochybnění demokracie jako takové.

Vracím se zpátky k odpovědnosti. Byli jsme to my, občané, kdo vložil politikům do rukou karty, se kterými budou muset co nejodpovědněji hrát. Říci, že výsledky neplatí, nelze. Respekt k vůli národa vyjádřené v demokratických volbách musí převážet nad osobními a partiálními ambicemi a zájmy, sympatiemi a antipatiemi. Jde totiž o demokracii a o budoucnost této země.

Před osmasedmdesáti, respektive před osmadvaceti lety, sedmnáctého listopadu 1939 a 1989, prokázali občané se studenty a jejich učiteli v čele velikou statečnost. Učinili tak s rozvahou a s vědomím odpovědnosti vůči sobě samotným a svým dalším spoluobčanům.

Proto si právě na tomto místě a právě dnes dovoluji apelovat na lidskou slušnost, statečnost a odpovědnost. Buďme slušní, buďme aktivní, občansky stateční a zodpovědní.

Svobodu a demokracii, jež se mnohým z nás zdají tak samozřejmé, uhájíme jenom tehdy, budeme-li o ně, stejně jako o respekt vůči základním lidským právům, den co den usilovat. Jakmile polevíme, budeme na nejlepší cestě je ztratit.

Právě takové je poselství událostí ze 17. listopadu 1939 a 1989, které musíme předávat i generacím, jež se narodily ve svobodě. Pouze tak si naši svobodu a demokracii můžeme uchovat.